

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/215985,Uroczystosc-odslonienia-pomnika-poswieconego-Polakom-ratujacych-Zydow-w-czasie-II.html>
27.02.2026, 17:45

[Następny](#)

[Powrót](#)

Uroczystość odsłonięcia pomnika poświęconego Polakom ratującym Żydów w czasie II wojny światowej

24 marca 2025 roku o godzinie 16.00 w Ciepeliowie (woj. mazowieckie), z udziałem Prezydenta RP Andrzeja Dudy, odbyła się uroczystość odsłonięcia pomnika poświęconego Polakom ratującym Żydów w czasie II wojny światowej. W wydarzeniu uczestniczyli również dr Karol Nawrocki, prezes Instytutu Pamięci Narodowej, jego zastępca dr Mateusz Szpytma oraz Artur Szewczyk, burmistrz Miasta i Gminy Ciepeliów.

24.03.2025

[Narodowy Dzień Pamięci Polaków Ratujących Żydów pod okupacją niemiecką](#) [Polacy ratujący Żydów](#)

Uroczyste odsłonięcie pomnika, w Narodowym Dniu Pamięci Polaków Ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, zorganizowały Instytut Pamięci Narodowej oraz Urząd Miasta i Gminy Ciepeliów.

Inaczej niż na Zachodzie, w Polsce za pomoc Żydom groziła kara śmierci. Każdy, kto się na to decydował, musiał się liczyć z tym, że Niemcy zabiją nie tylko jego, ale też najbliższych. Wziąć do domu ukrywającego się człowieka, to nie była łatwa decyzja

– powiedział Prezydent RP Andrzej Duda, który objął wydarzenie patronatem honorowym.

Zwrócił też uwagę na wyjątkowość miejsca, w którym stanął pomnik:

Ciepeliów ma swój szczególny wymiar historyczny. 24 maja 2024 roku gratulowałem Panu Burmistrzowi odzyskania statusu miasta po 155 latach od czasu, kiedy zaborcy rosyjscy zabrali ten status za udział mieszkańców w Powstaniu Styczniowym. Dziękuję, że przez pokolenia pozostaliście państwo w swoich domach, w swoich duszach niezmienni. Twardzi, bezkompromisowi i zdolni do wielkiego poświęcenia.

O pamięć, nie tylko o ofiarach, zaapelował prezes IPN dr Karol Nawrocki:

Miłosierdzie, wartości chrześcijańskie, miłość do drugiego człowieka sprawiły, że Polacy byli gotowi do pomocy Żydom i byli gotowi oddawać za to swoje życie. To opowieść nie tylko o bohaterach, ale też o sprawcach. Jesteśmy tutaj dlatego, że nie wolno nam zapomnieć. To pomnik trybutu, szacunku naszego narodu dla bohaterów i dla ofiar, ale także pomnik pogardy dla niemieckich sprawców.

Obejrzyj uroczystość na kanale IPNtv:

Idea budowy pomnika w Ciepeliowie narodziła się w 50. rocznicę niemieckiej zbrodni. 6 grudnia

1992 roku premier Waldemar Pawlak i ambasador Izraela Miron Gordon wmurowali na Placu Zwycięstwa w Ciepeliowie kamień węgielny, jednakże inicjatywa nie miała ciągu dalszego.

W roku 2009 Prezydent Lech Kaczyński przyznał zamordowanym przez Niemców za ukrywanie Żydów rodzinom Kowalskich, Obuchiewiczów, Kosiorów i Skoczylasów pośmiertnie Krzyże Orderu Odrodzenia Polski, a rodzinom ofiar wręczyli je na premierze filmu „Historia Kowalskich” Maria Kaczyńska oraz szef Kancelarii Prezydenta Władysław Stasiak.

6 grudnia 2017 roku zawiązał się ponad 30. osobowy Komitet Budowy Pomnika Polaków Ratujących Żydów w Ciepeliowie. W skład komitetu weszli wówczas m.in.: Marta Kaczyńska, wicepremier Mateusz Morawiecki, minister Wojciech Kolarski, wiceminister kultury Jarosław Sellin, wiceszef MSZ ds. europejskich Konrad Szymański, wiceminister Jan Dziedziczak, senator Jan Żaryn, europoseł prof. Ryszard Legutko, poseł Arkadiusz Czartoryski, prezes IPN Jarosław Szarek, szef Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk, wicedyrektor Muzeum II Wojny Światowej prof. Grzegorz Berendt, Halina Staniak (wnuczka Adama i Bronisławy Kowalskich), poeta Jan Pągowski, reżyser Rafał Wieczyński, dramaturg Wojciech Tomczyk, reżyser Maciej Pawlicki, Adam Borowski oraz wójt Ciepeliowa (dzisiejszy burmistrz) Artur Szewczyk.

W 2023 roku Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN, odpowiadając na apel przedstawicieli Komitetu, podjęło współpracę z Urzędem Miasta Ciepeliów i ogłosiło konkurs na projekt pomnika Polaków ratujących Żydów w Ciepeliowie. Autorem zwycięskiej koncepcji został artysta rzeźbiarz Marek Dryniak. Na mocy zawartego porozumienia samorząd sfinansował fundament i zagospodarowanie placu, IPN pokrył koszty dokumentacji projektowej i wykonania upamiętnienia.

Zbrodnia niemiecka w Starym Ciepeliowie i Rekówce

6 grudnia 1942 roku niemieccy żandarmi w Starym Ciepeliowie otoczyli domostwa należące do rodziny Kowalskich, Obuchiewiczów i Kosiorów. W domu tych ostatnich schwytali dwóch ukrywanych przez Polaków Żydów, których zamordowali. Po południu zaprowadzili Kosiorów do stodoły i rozstrzelali małżeństwo wraz z sześciorgiem dzieci w wieku od 6 do 18 lat, a następnie podpalili budynek. Ze stodoły udało się wydostać jednemu z synów Kosiorów, który później został złapany, rozstrzelany a jego ciało wrzucono do płonącego budynku.

Po dokonaniu mordu niemieccy żandarmi zajęli się rodzinami Kowalskich i Obuchiewiczów. Obie rodziny zgromadzili w domu tych ostatnich i dokonali podobnej masakry. Nie wszystkie ofiary zginęły na miejscu. Jedna z córek Kowalskich wydostała się z płonącego budynku, jednak po przebiegnięciu kilkunastu metrów została zastrzelona. Oprócz czwórki dorosłych żandarmi zabili dziewięć dzieci w wieku od 2 do 15 lat. Z rodziny Kowalskich ocalał jedynie syn Jan, który w tym czasie uczył się krawiectwa u jednego ze swoich krewnych.

To nie był jednak koniec zbrodniczych niemieckich działań tego dnia. W tym samym czasie niedaleko Starego Ciepeliowa, w Rekówce, rozgrywała się kolejna tragedia. Niemcy wkroczyli do gospodarstwa Kosiorów i Skoczylasów, gdzie pojмали trójkę dorosłych i sześć dzieci w wieku od 2 do 12 lat oraz znaleźli ślady po ukrywaniu Żydów. Wszystkich schwytanych rozstrzelali. Piotra Skoczylasa wraz z synem Józefem znaleźli poza gospodarstwem. Józefowi udało się uciec, jednak jego ojca Niemcy zamordowali. Przy Piotrze przebywał również jego drugi syn, Jan, którego Niemcy nie rozpoznali i odpędzili. W gospodarstwie nie było także czternastoletniej Bronisławy Skoczylas.

6 grudnia 1942 roku Niemcy zamordowali łącznie 30 Polaków, w tym 19 dzieci oraz co najmniej 2 ukrywanych Żydów. Po wojnie żaden ze sprawców tych mordów nie został pociągnięty do odpowiedzialności karnej.

[Sebastian Piątkowski, „W płomieniach zaś ciągle odzywały się jęki...”. Niemieckie zbrodnie na niosących pomoc Żydom Polakach z Ciepiewowa i okolic \(1942-1943\), Warszawa 2025](#)

[Z cyklu „Nie tylko Ulmowie” – Najmłodszy miał roczek. Rodzina Kowalskich i jej sąsiedzi \(Stary Ciepiewów i Rekówka k. Radomia\)](#)

[Dr Mateusz Szpytma gościem programu „Historia toczy się dziś”](#)

Rodzina Kowalskich ze Starego Ciepiewowa, zamordowana 6 grudnia 1942 r. za udzielanie pomocy Żydom (zdjęcie ze zbiorów IPN)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Ciepiewów

Centrala

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, Polacy ratujący Żydów pod okupacją niemiecką

Upamiętnienie

Powiązane wiadomości

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką – działania Instytutu Pamięci Narodowej w 2025